

N:o 35.

Af Herr O. B. Olsson: Om underdånig skrifvelse rörande ändringar i Kongl. förordningen den 1 April 1843 angående prestval.

Vid 1870 års riksdag väcktes af mig motion om en underdånig skrifvelses aflåtande till Kongl. Maj:t rörande ändring i Kongl. förordningen den 1 April 1843 angående prestval. Ehuru nämnda motion icke då vann Riksdagens bifall, vågar jag likvisst nu åter förnya densamma.

Då det icke läres kunna förnekas, att af alla valförrättningar, som ifrågakomma inom vårt land, inga äro mera viktiga och maktpåliggande än de, genom hvilka församlingens själasörjare utses, enär af dessa vals utgång kan bero ej allenast enskilda individers utan äfven generationers både andliga och lekamliga välfärd: så borde dessa val vara ordnade på ett sådant sätt, att ändamålet med dem vinnes, som är erhållandet af redliga och för Guds ära och människors sanna väl nitiska lärare.

Kan man väl säga, att det hittills i vårt land brukliga sättet för prestval i allmänhet medfört ett önskvärdt resultat, eller har man icke tvärtom att beklaga att ofvannämnda viktiga ändamål ganska ofta förfelas just till följd af de stora brister, som vidlåda sjelfva valsättet, och hvarigenom intriger och maktspråk ofta inverka mer än de sökandes egenskaper på resultatet. Visar det sig icke tyvärr ofta vid dessa val, att inflytelserika personer, som till och med kunna vara främmande religionsbekännare, boende inom pastoratet eller egande ströhemman eller annan egendom inom densamma, icke tveka att, för att få en person vald, till hvilken de stå i slägt- skaps- eller vänskapsförbindelser, eller i hvilken de vänta sig en glad och angenäm sällskapsbroder, begagna det tillfälle, som den ända till bråkdelar

graderade röstskalan och den öppna voteringen, äfvensom uppsamlandet och begagnandet af ett obegränsadt antal fullmakter eller valsedlar erbjuda, för att genom lockelser och öfvertalanden eller andra mindre grannliga medel utföra ett otillbörligt och ofta afgörande inflytande på valens utgång.

Om någonsin personlighetsprincipen bör tillämpas, så är det väl vid prestval, enär vid desamma numera efter kommunalförfattningarnes tillkomst rent andliga intressen äro i fråga, hvarföre ock den ena församlingsmedlemmen dervid borde ega lika talan med den andra, oberoende af deras olika förnögenhetsvilkor, eftersom den enes själ är lika dyrbar och behöfver lika mycken andlig vård som den andres. Att deremot, som nu sker, vid utseende af ordets tjenare begagna ett sådant valsätt, hvarigenom ingen eger rösträtt i egenskap af människa eller medlem af kyrkosamfundet, utan i ett bestämdt aritmetiskt förhållande till sitt egande eller innehafvande af hemman och lägenheter, bruk, masugnar, glaspottor, spikhamrar, qvarnar, grundräntor och dylikt, synes mig vara i högsta mätto olämpligt, i synnerhet sedan graderad skala eller så kallad förstärkt personlighet icke mera ifrågakommer vid val af ombud till riksdag, oaktadt vid utöfningen af riksdagsmannakallet en mängd frågor förekomma, af hvilkas afgörande de större egendomsegarne mera beröras än den som innehar en ringare samhällsställning. Då numera vid dessa val alla röster beräknas lika och afgifvas med slutna sedlar, hvarigenom en obehörig inverkan på valens utgång i betydlig mån förebygges, och rösterna kunna afgifvas långt mera oberoende af främmande inflytelser än vid öppen votering, så borde äfven efter min åsigt samma valsätt, med om möjligt ännu större skäl, användas vid prestval.

Af så väl historien som gamla lagstadganden finner man i afseende på prestval, att svenska folket hade frihet och rättighet att, utan allt intrång af någon myndighet, sjelft välja sina prester, ja till och med biskopar. I 1571 års kyrkoordning är stadgådt, att församlingarne hafva rätt att välja och kalla sina lärare. Denna frihet har under de senaste trenne seklen blifvit allt mera inkräktad genom i ämnet under åren 1686, 1739 och 1843 utfärdade förordningar, så att numera vid prestval människan som sådan förlorat allt värde, och de döda tingen, såsom hemman, spikhamrar, stångjernshårdar m. m. dylikt, intagit hennes plats.

Ett lysande undantag från denna i öfrigt mörka regel finnes i Göteborg, hvarest domkyrkoförsamlingens alla så väl manliga som qvinliga medlemmar fått sig af Konung Gustaf II Adolf tillförsäkrad rättigheten att per capita välja sin församlingslärare. Denna Göteborgs domkyrkoförsam-

ling förlänade frihet, så radikal den än är, har mig veterligen icke medfört några vådor eller ens det minsta skäl till klander eller missnöje, men väl den stora fördelen för nämnda församling att erhålla utmärkta och nitiska själasörjare.

Ett valsätt, sådant som det nyss antydda, hvori människovärdet erkännes, och hvilket dessutom har den stora fördelen att under en mycket lång tid tillbaka vara användt, utan att några grundade skäl till anmärkingar emot detsamma förekommit, skulle jag för min del icke draga i betänkande att i hela dess vidd förorda, så att hvarje församling finge oinskränkt rättighet att till sin herde kalla den prestman, för hvilken den har det största förtroendet, men då jag icke vågar hoppas på Riksdagens medverkan härutinnan, vill jag inskränka mig till att, på grund af det här ofvan anförda, vördsammast hemställa,

att Riksdagen måtte till Kongl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse, innefattande anhållan att Kongl. Maj:t täcktes stadga de ändringar i Kongl. förordningen den 1 April 1843, att densamma hädanefter måtte erhålla följande bestämmelser:

1:o att vid inträffad ledighet i ordinarie presterlig befattning, församlingen eger att fritt kalla till afläggande af prof för den lediga platsen kompetente prestmän, hvarvid hvar och en anses kallad, som af någon vid prestval röstberättigad bland församlingens medlemmar å för sådant ändamål vid inträffad ledighet ofördröjligen af kyrkorådet sammankallad kyrkostämma i sådant hänseende blifvit anmäld;

2:o att, efter aflagda prof af dem som kallelsen emottagit, omröstning inför kyrkorådet anställas, dervid hvarje röstberättigad eger att sin röst afgifva på en af dem, som aflagt prof. Efter verkställd omröstning uppförer kyrkorådet på förslag de tre, som erhållit de flesta rösterna, samt insänder detta förslag, allt efter den presterliga lägenhetens natur, till Konungen, vederbörande domkapitel eller patronus, hvarefter, vid kyrkoherdebeställning i regala pastorat, Konungen, vid konsistoriel lägenhet domkapitlet, och vid patronel patronus — der dennes samtycke kan erhållas till sådan inskränkning i hans rätt — till sysslan utnämner en af de tre å förslaget uppförda. Hafva vid första omröstningen färre en tre prest-

män erhållit röster, anställes val ånyo till besättande af det eller de återstående förslagsrummen, ända till dess tre å förslaget blifvit uppförda;

3:o att vid prestval alla fullmyndige och välfrejdade, den ifrågavarande församlingen tillhöriga, luterska kyrkans medlemmar, hvilka sjelfva bidraga till underhåll af presterskapet i församlingen, äro röstberättigade och hvardera ega lika rösträtt; att ingen får vara fullmäktig för mer än en röstberättigad, samt att röster afgifvas genom slutna sedlar.

Om remiss till Lag-Utskottet anhålles.

Stockholm den 22 Januari 1878.

O. B. Olsson.

N:o 36.

Af Herr A. Adlersparre: Om ändring af 12 § Regeringsformen.

Vördsamt förnyar jag härmed min vid sistlidne riksdag afåtna motion (N:o 1) om en sådan ändring af 12 § Regeringsformen, att ej allenast Ministern för utrikes ärenderna och någon annan tillkallad Statsrådets ledamot skola höras innan Konungen beslutar att med främmande magter ingå i afhandlingar och förbund, utan ock att Statsrådets alla ledamöter erhålla kännedom om en så vigtig förhandling innan beslut derom fattas.